

Yahudilik II

Tarihsel Gelişim

PROF. DR. CENGİZ BATUK

Creation and Flood Timeline (BC)

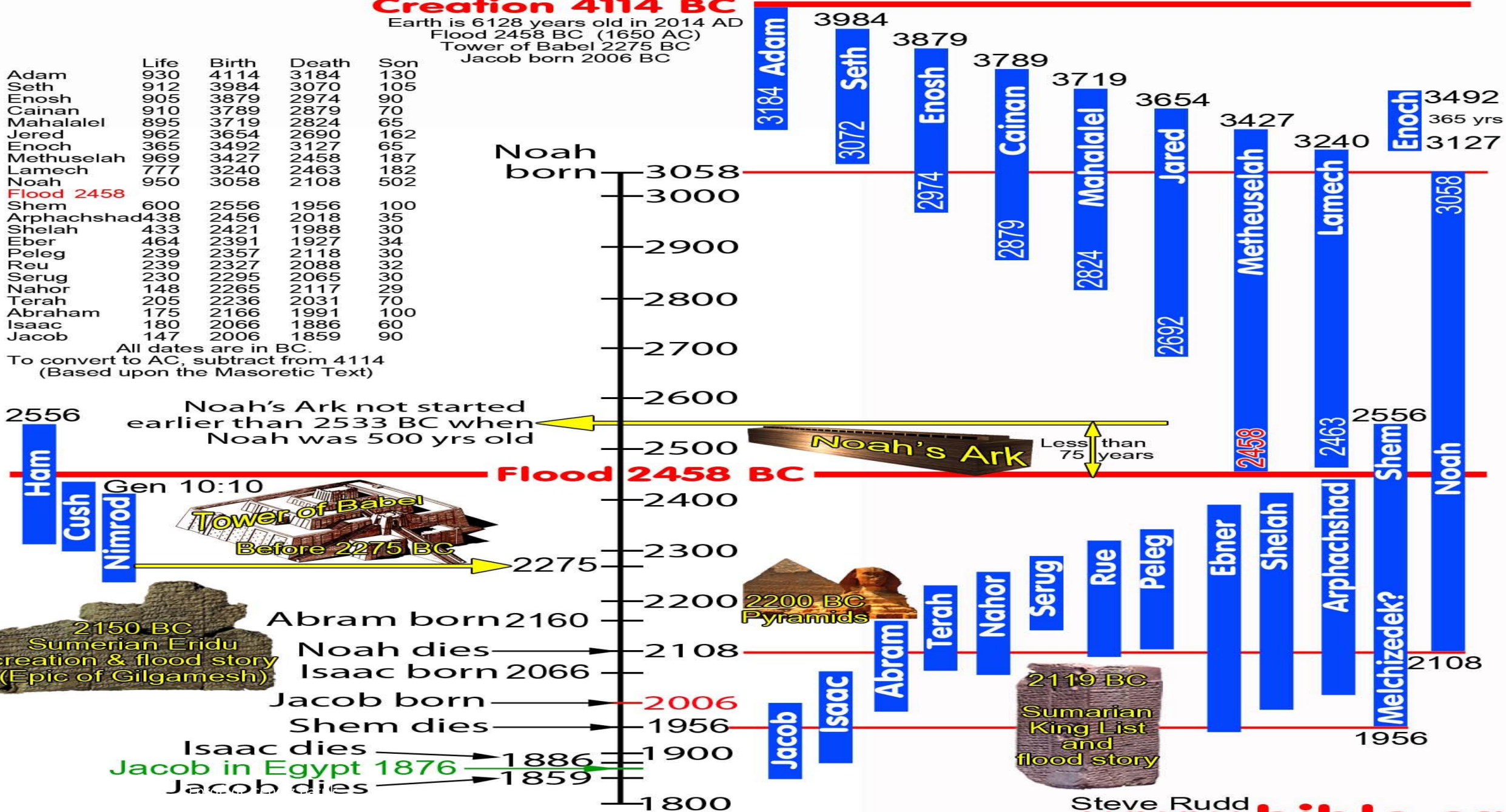
Creation 4114 BC

Earth is 6128 years old in 2014 AD
Flood 2458 BC (1650 AC)
Tower of Babel 2275 BC
Jacob born 2006 BC

	Life	Birth	Death	Son
Adam	930	4114	3184	130
Seth	912	3984	3070	105
Enosh	905	3879	2974	90
Cainan	910	3789	2879	70
Mahalalel	895	3719	2824	65
Jered	962	3654	2690	162
Enoch	365	3492	3127	65
Methuselah	969	3427	2458	187
Lamech	777	3240	2463	182
Noah	950	3058	2108	502
Flood 2458				
Shem	600	2556	1956	100
Arphachshad	438	2456	2018	35
Shelah	433	2421	1988	30
Eber	464	2391	1927	34
Peleg	239	2357	2118	30
Reu	239	2327	2088	32
Serug	230	2295	2065	30
Nahor	148	2265	2117	29
Terah	205	2236	2031	70
Abraham	175	2166	1991	100
Isaac	180	2066	1886	60
Jacob	147	2006	1859	90

All dates are in BC.

To convert to AC, subtract from 4114
(Based upon the Masoretic Text)

Steve Rudd

www.bible.ca

The foundation of this chronology is Jacob's birth in 2006 BC

ve Tanrı Avraam'la İbranilerin Tarihini başlatır.

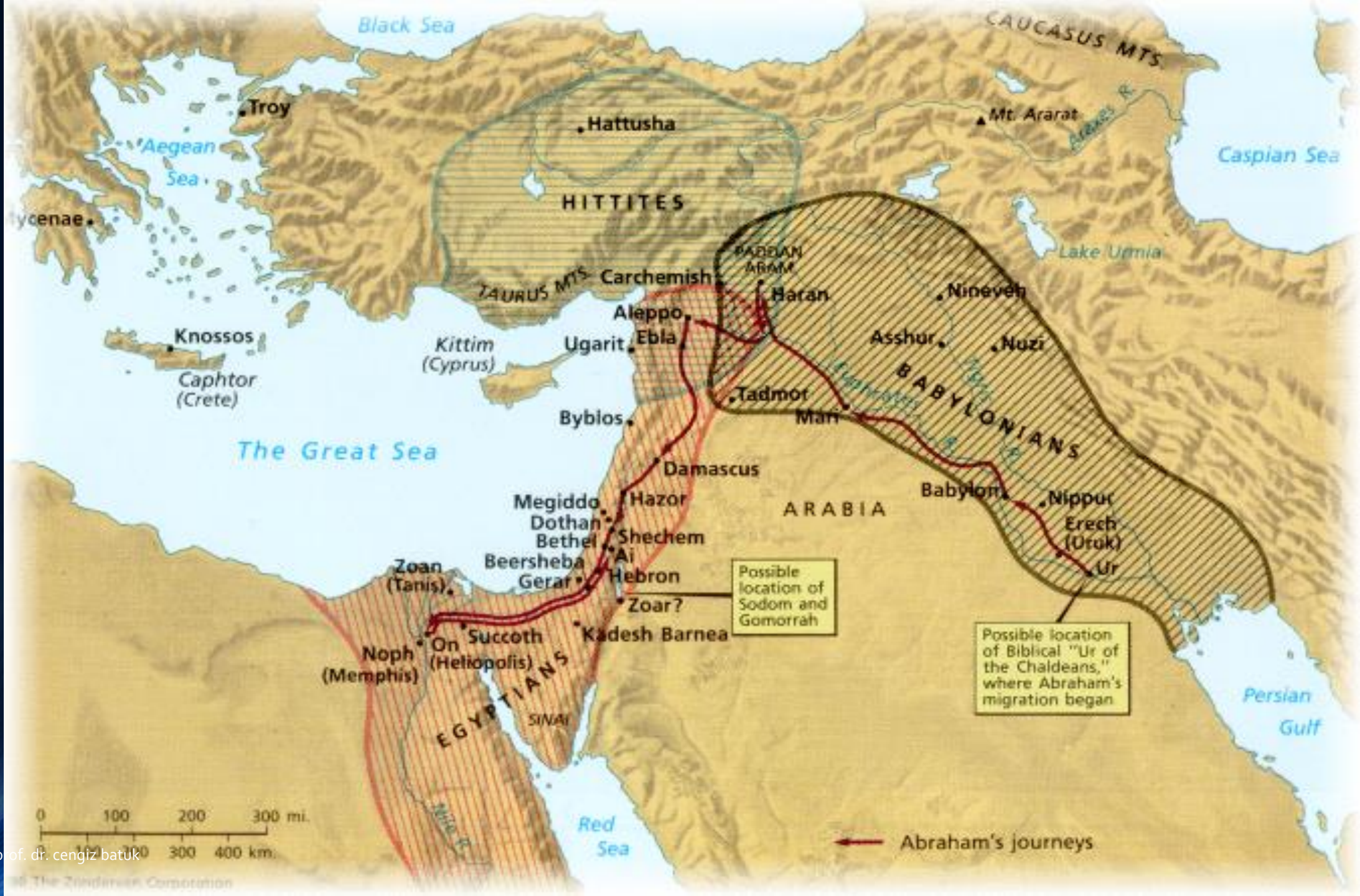
- MÖ 2400/2200/2100 ya da MÖ 1800'ler Avraam Mezopotomya'nın Ur Şehrinde Tarih sahnesine çıkar.
- Yahudilik tarihini İbrahim'le başlatır.
- Yahudi geleneğine göre İbrahim ilk Yahudi'dir.
- İbrahim babası Terah'la birlikte Sümer şehri Ur'dan (Tevrat'a göre Keldanilerin şehri) Harran'a gider.
- Tanrı'nın emriyle de Kenan'a gitmek üzere burdan

ayrılır

İbrahim'in Yolculuğu

Yolculuk Güzergahı

Abraham's Migration

2085-1075 BC Genesis 11-13

1. In 2275 BC, God confounds the languages of mankind. (Gen 11)
2. Terah is born in 2230 BC who speaks Hebrew and worships idols.
3. Egypt is founded and the construction of the Pyramids begins in 2200 BC.
4. Terah lives in Ur of Chaldea, where the tower of Babel is located.
5. Abram (2160 BC), Nahar & Haran are all born to Terah in Ur of Chaldea.
6. Haran, (Abram's 5 yr younger brother & Lot's father), dies in Ur.
7. Terah, intends to move to Canaan, but while en-route, founds Haran, after his dead son Haran, 1000 km NW and he dies there in 2025 BC (205 yrs).
8. When Terah is 145 years old, God makes 3 promises (nation, land, seed) to Abram at age 75 years old in Haran and tells him to move to Canaan.
9. Abram migrates to Shechem & builds an altar after God repeats promises.
10. Abram pitches his tent between Bethel and Ai and builds an altar.
11. Abram moves to Egypt because of drought and sees the Pyramids.
12. Abram returns to altar near Ai, Lot moves east & God repeats promises.
13. Abram settles in Hebron, by the oaks of a man named Mamre.

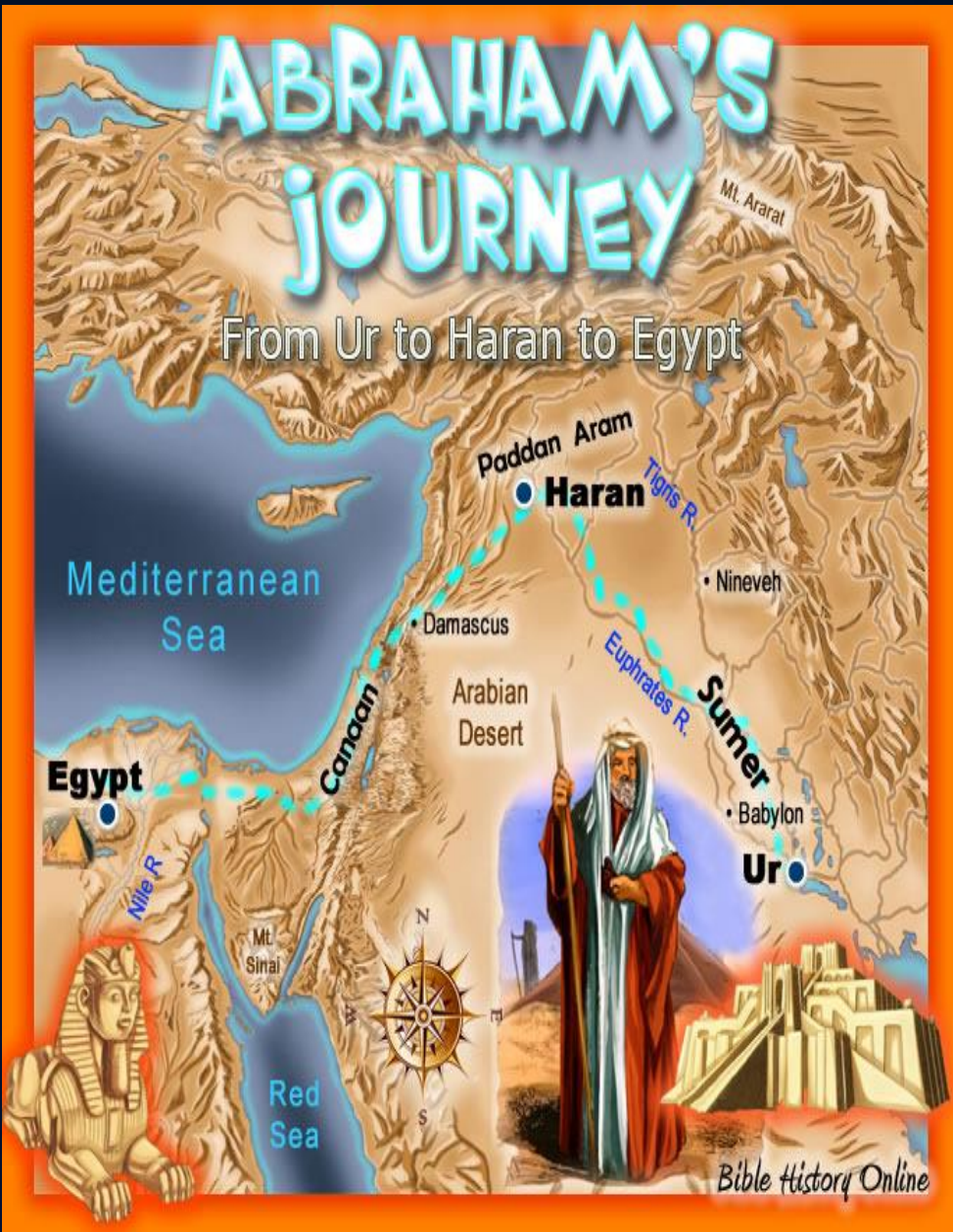
Mt. Ararat
Noah's Ark 2452 BC

"Thus says the YHWH, the God of Israel,
'From ancient times your fathers lived beyond the River,
namely, **Terah**, the father of Abraham and Nahor,
and they served other gods.
Then I took your father Abraham from beyond the River,
and led him through all the land of Canaan,
and multiplied his descendants..." (Joshua 24:2-3)

Ur of Chaldea
(Tell Muqqayyar)
Tower of Babel 2275 BC

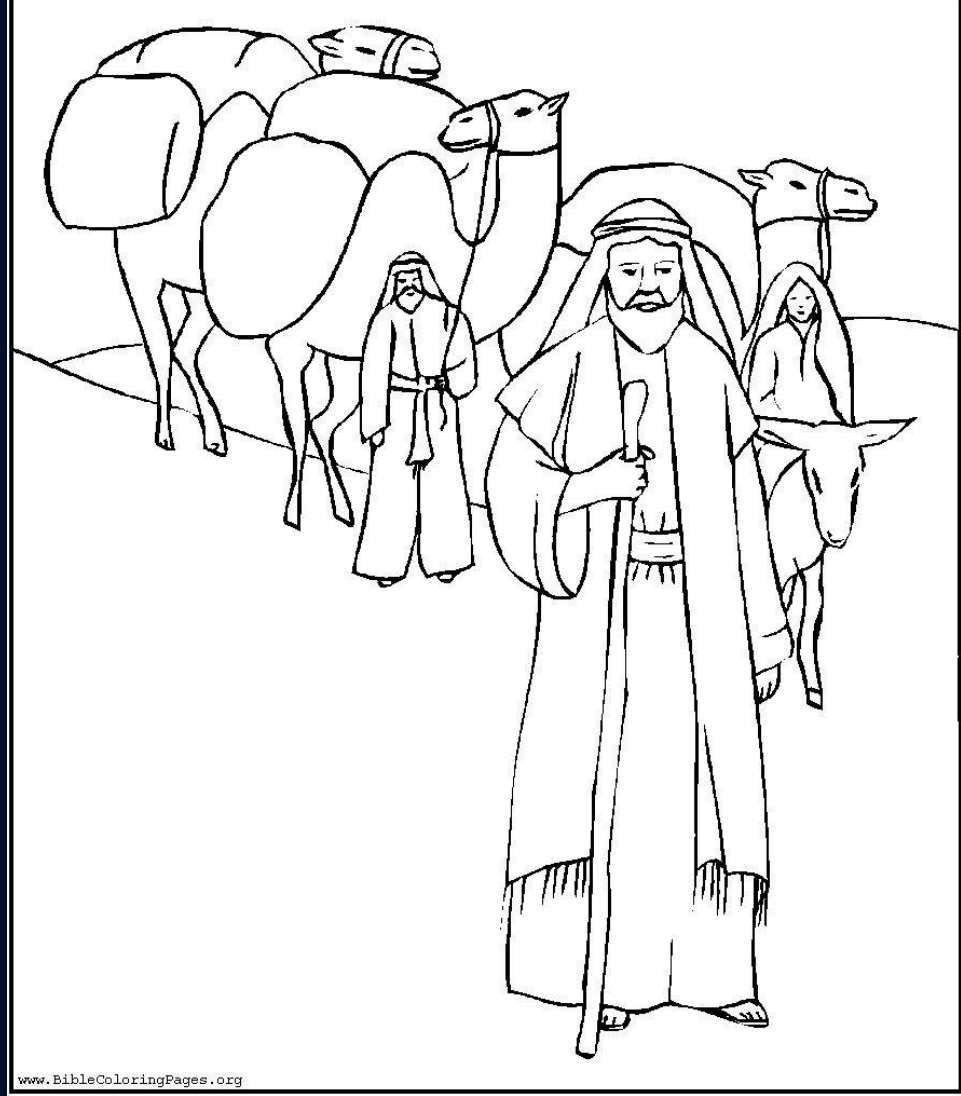

- “Terah, oğlu Avram'ı, Haran'ın oğlu olan torunu Lut'u ve Avram'ın karısı olan gelini Saray'ı yanına aldı. Kenan ülkesine gitmek üzere Kildaniler'in kenti Ur'dan ayrıldılar. Harran'a gidip oraya yerleştiler.
- Terah iki yüz beş yıl yaşadıktan sonra Harran'da öldü. (Tekvin 11:31-32)

Abraham yaklaşık olarak MÖ 2160'da doğar. Tanrı 145 yaşındaki Terah'ı Harran'a gönderir. (millet, toprak ve soy vaadiyle) Ve Abraham 75 yaşında Kenan'a gitme emrini alır.

İbrahim (Avram) ve Seçilmişlik

- “RAB Avram'a, "Ülkeni, halkını, babanın evini bırak, sana göstereceğim topraklara git" dedi,
- “Seni büyük bir ulus yapacağım,
- Seni kutsayacak, sana ün kazandıracağım.
- Bereket kaynağı olacaksın.
- Seni kutsayanları kutsayacağım.
- Seni lanetleyeni lanetleyeceğim.
- Yeryüzündeki halkların hepsi Senin aracılığınla kutsanacak.”
- Avram RAB'bin buyurduğu gibi yola çıktı. Lut da onunla birlikte gitti. Avram Harran'dan ayrıldığı zaman yetmiş beş yaşındaydı.” (Tekvin 12:1-4)
- Mısır ve Firavun (Tekvin 12:10-20)

İbrahim (Avram) ve Seçilmişlik

- ⦿ «O günde Rab Abramla ahdedip (antlaşma yaparak) ona şöyle dedi:
  - ⦿ «(Nil) Mısır Irmağı'ndan büyük Fırat Irmağı'na kadar uzanan bu toprakları,
  - ⦿ Kenliler'in, Kenizliler'in, Kadmonlular'ın, Hititler'in, Perizliler'in, Refalılar'ın, Amorlular'ın, Kenanlılar'ın, Girgaşlılar'ın, Yevuslular'ın
- ⦿ topraklarını senin zürriyetine verdim.» (Tekvin 15:18-21)

İbrani Ataları (PATRİARKLAR)

Yakub İsrail adını alır, Esav'ın yerine geçer ve Yahudilerin soyu onun oniki oğluyla devam eder.

Kenan topraklarına varis kılınma sadece Yakub'un 12 oğlu için geçerli kılınır (Tekvin 17:18-21; 26:2-4; 28:13-15)

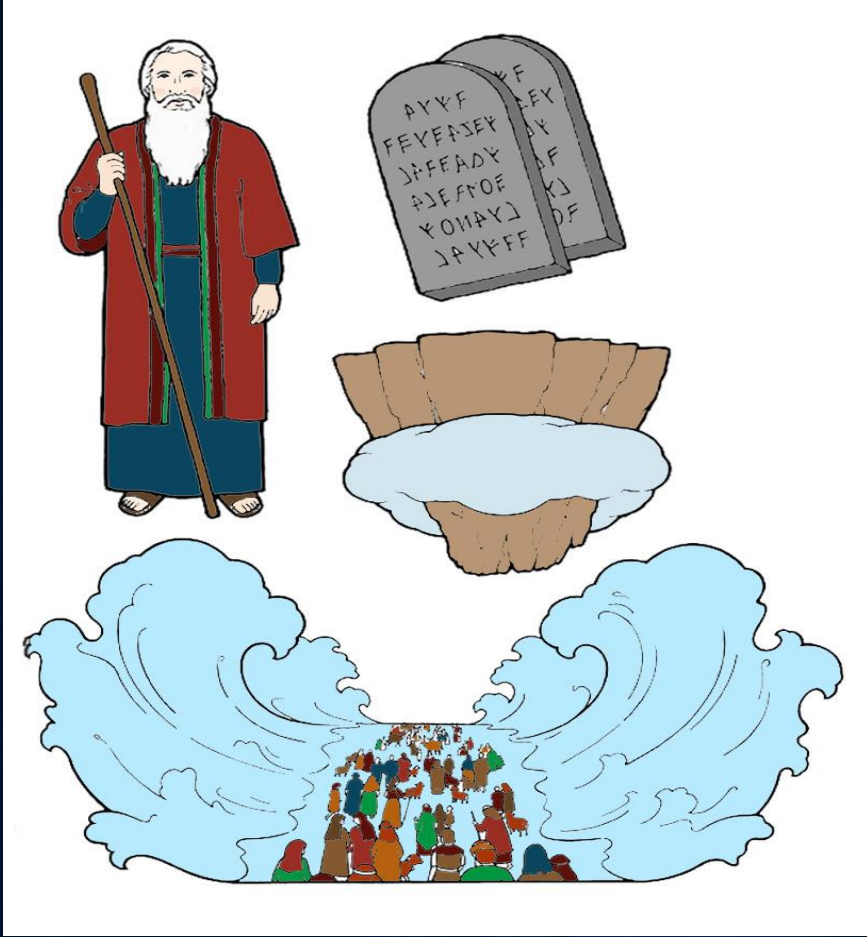
Yusuf ve Mısır'a giriş
Mısır'da yaklaşık 400-430 yıl kaldığı kabul edilir.

MOŞE / MUSA

Yahudi Tarihinin en önemli figürü ve yapı taşıdır.

MÖ 13. yy.'da
İsrailoğullarını Mısır'dan
Çıkarmıştır.

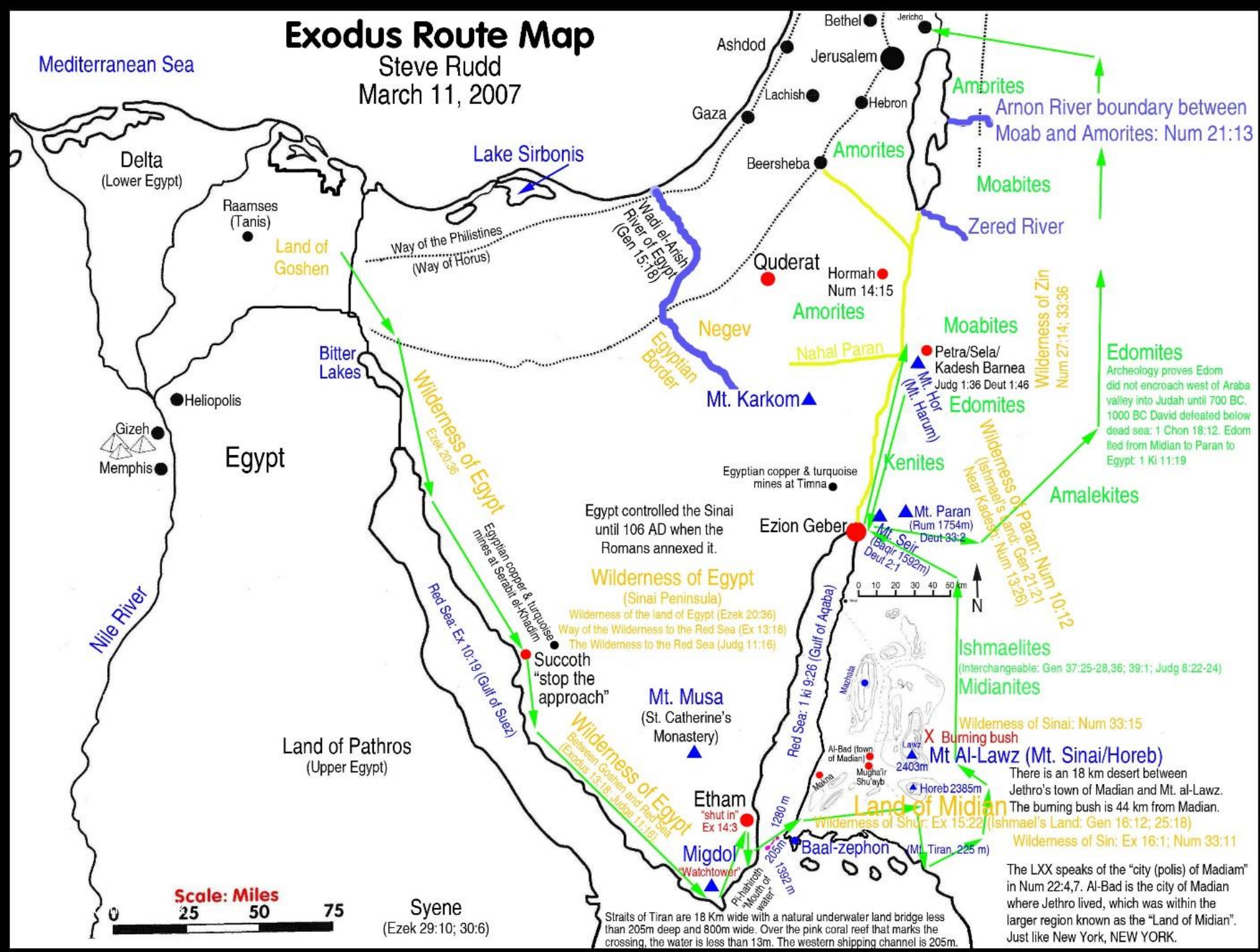
Tanrı'yla ahdi yenilemiş ve
10 Emir'le Tora'yı almıştır.

- Mısır esareti (yaklaşık olarak MÖ 13. yy) II. Ramses (MÖ 1279-1212) dönemi
- Medyen kahini Yitro (Kur'an'a göre Şuayb)
- Yanan Çalı ve İsrailoğullarını Mısır'dan kurtarma görevi
- II. Ramses ya da Mineptah'ın kabul etmeyişi
- Çıkış ve Kızıldenizin yarılması
- Sina yarımadasına geçiş, Sina Dağında Tanrıyla buluşma ve On Emir

Exodus Route Map

Steve Rudd
March 11, 2007

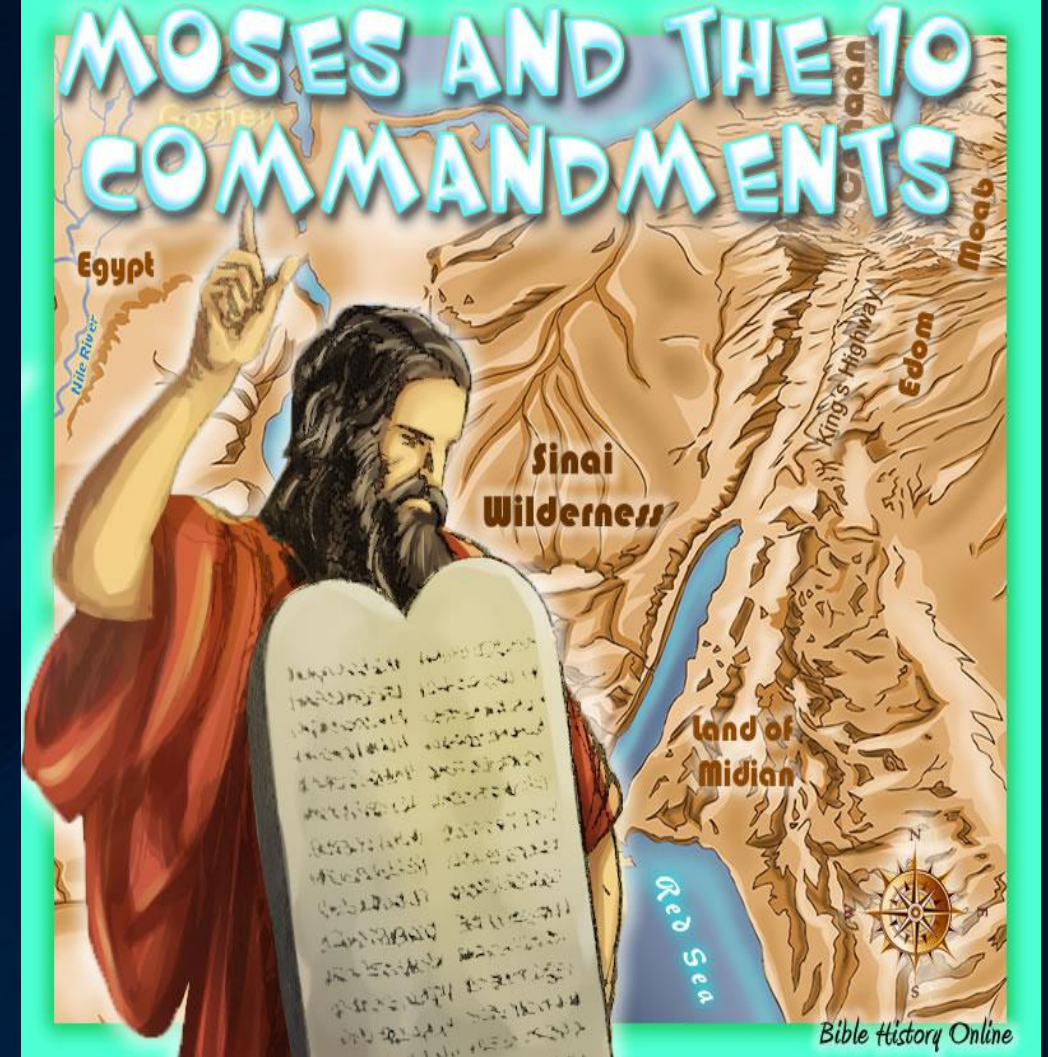

Exodus Route

- Tanrı şöyle konuştu:
- (1) "Seni Mısır'dan, köle olduğun ülkeden çıkaran Tanrın Yahve benim. **Benden başka tanrın olmayacak.**
- (2) "Kendine yukarıda gökyüzünde, aşağıda yeryüzünde ya da yer altındaki sular da yaşayan herhangi bir canlıya benzer **put yapmayacaksın.** Putların önünde eğilmeyecek, onlara tapmayacaksın. Çünkü ben, Tanrın RAB, kıskanç bir Tanrı'yım. Benden nefret edenin babasının işlediği günahın hesabını çocuklarından, üçüncü, dördüncü kuşaklardan sorarım. Ama beni seven, buyruklarıma uyan binlerce kuşağa sevgi gösteririm.
- (3) "**Tanrın Yahve'nin adını boş yere ağzına almayacaksın.** Çünkü Yahve, adını boş yere ağzına alanları cezasız bırakmayacaktır.
- (4) "**Şabat Günü'nü kutsal sayarak anımsa.**
- Altı gün çalışacak, bütün işlerini yapacaksın.
- Ama yedinci gün bana, Tanrın RAB'be Şabat Günü olarak adanmıştır. O gün sen, oğlun, kızın, erkek ve kadın kölen, hayvanların, aranızdaki yabancı hiçbir iş yapmayacaksınız.
- Çünkü ben, RAB yeri göğü, denizi ve bütün canlıları altı günde yarattım, yedinci gün dinlendim. Bu yüzden Şabat Günü'nü kutsadım ve kutsal kıldım.
- (5) "**Annene, babana saygı göstereceksin** ki, Tanrın RAB'bin sana vereceği ülkede ömrün uzun olsun.
- (6) "**Adam öldürmeyeceksin.**
- (7) "**Zina etmeyeceksin.**
- (8) "**Çalmayacaksın.**
- (9) "**Komşuna karşı yalan yere tanıklık etmeyeceksin.**
- (10) "**Komşunun evine, karısına, erkek ve kadın kölesine, öküzüne, eşeğine, hiçbir şeyine göz dikmeyeceksin.**" (Çıkış 20:1-17; Tesniye 5:6-21)

On Emir

Musa ve Vaad'in Yenilenmesi

- «Mısır'dan çıktıktan sonra kırkinci yılın on birinci ayının birinci günü, Musa RAB'bin, kendisi aracılığıyla İsraililer'e neler buyurduğunu anlattı. ....
- "Tanrımız RAB Horev'de bize, 'Bu dağda yeteri kadar kaldınız' dedi,
- **'Haydi kalkın, Arava'da, Dağlık Bölge'de, Şefela'da, Negev'de ve Akdeniz kıyısında yaşayan bütün komşu halklara, Amorlular'ın dağlık bölgesine, büyük Fırat Irmağı'na kadar uzanan Kenanlılar ülkesine ve Lübnan'a gidin.**
- **Bu toprakları size verdim. Gidin, atalarınıza, İbrahim'e, İshak'a, Yakup'a ve soylarına ant içerek söz verdiğim toprakları mülk edinin.'**» (Tesniye 1:3-8)

- Musa Sonrası Yuşa b. Nun (Yeşu) liderliğinde Kenan'a giriş
- Yeşu katliamlar yapan bir komutan, lider ve peygamber.
- Kenan toprakları bütünüyle ele geçirilir ve 11 İsrail kabilesi arasında taksim edilir.
- Levililere topraktan pay verilmez. Din adamı sınıfı ve ibadet işlerini yürütme görevlileri olarak ayrılırlar. Sadece bazı şehirler onlara tahsis edilir.
- Leadersiz kaldıkları dönem ve hakimler (şoftim) (MÖ XII – XI. yy.)

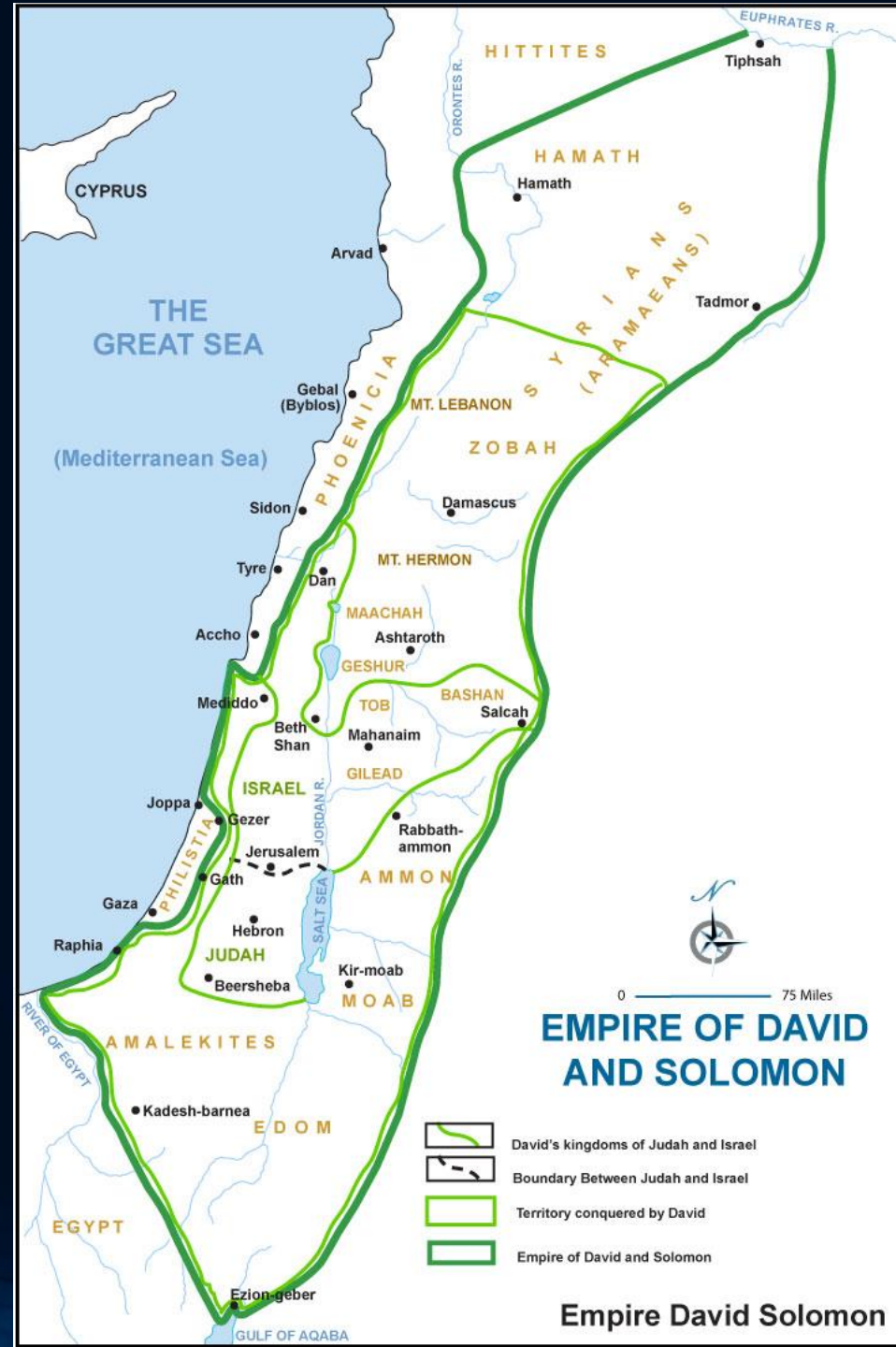
2 - KRALLAR DÖNEMİ

- Samuel peygamber ve İsrailoğullarına kral olarak Saul'u (Talut) ataması
- Saul önemli fetihler gerçekleştirir.
- Davud'un Goliath (Calut)'u öldürmesi ve Yahuda krallığının kralı olması (MÖ X. Yy.)
- Kral Davud Yahudi tarihinin en önemli şahsiyetlerinden birisi olur. Peygamber değil kraldır. (MÖ 1010-970)
- Süleyman (MÖ 970-928) hikmet sahibi bir hükümdar.

© prof. dr. cengiz batuk

Süleyman Tanrı'dan Uzaklaşıyor

- «1 Kral Süleyman firavunun kızının yanısıra Moavlı, Ammonlu, Edomlu, Saydalı ve Hititli birçok yabancı kadın sevdi.
- 2 Bu kadınlar RAB'bin İsrail halkına, "Ne siz onların arasına girin, ne de onlar sizin arınıza girsinler; çünkü onlar kesinlikle sizi kendi ilahlarının ardınca yürümek üzere saptıracaklardır" dediği uluslardandı. Buna karşın, Süleyman onlara sevgiyle bağlandı.
- 3 Süleyman'ın kral kızlarından yedi yüz karısı ve üç yüz cariyesi vardı. Karıları onu, yolundan saptırdılar.
- 4 Süleyman yaşlandıkça, karıları onu başka ilahların ardınca yürümek üzere saptırdılar. Böylece Süleyman bütün yüreğini Tanrısı RAB'be adayan babası Davut gibi yaşamadı.
- 5 Saydalılar'ın tanrıçası Aştoret'e ve Ammonlular'ın iğrenç ilahı Molek'e taptı.

Süleyman Tanrı'dan Uzaklaşıyor

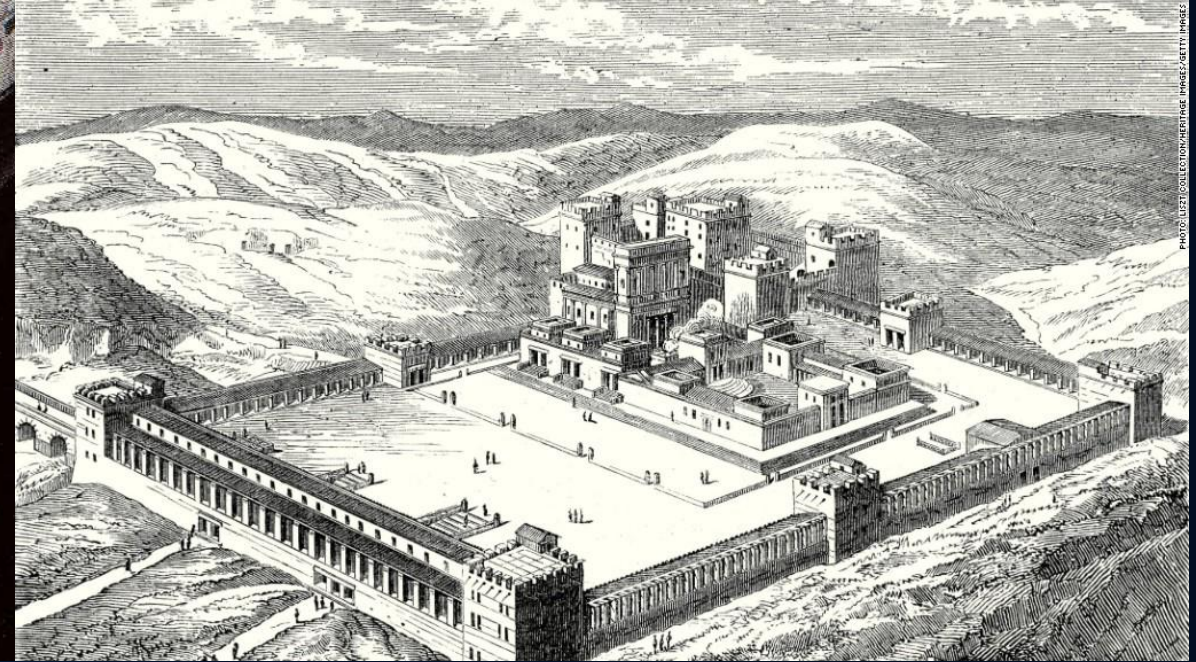
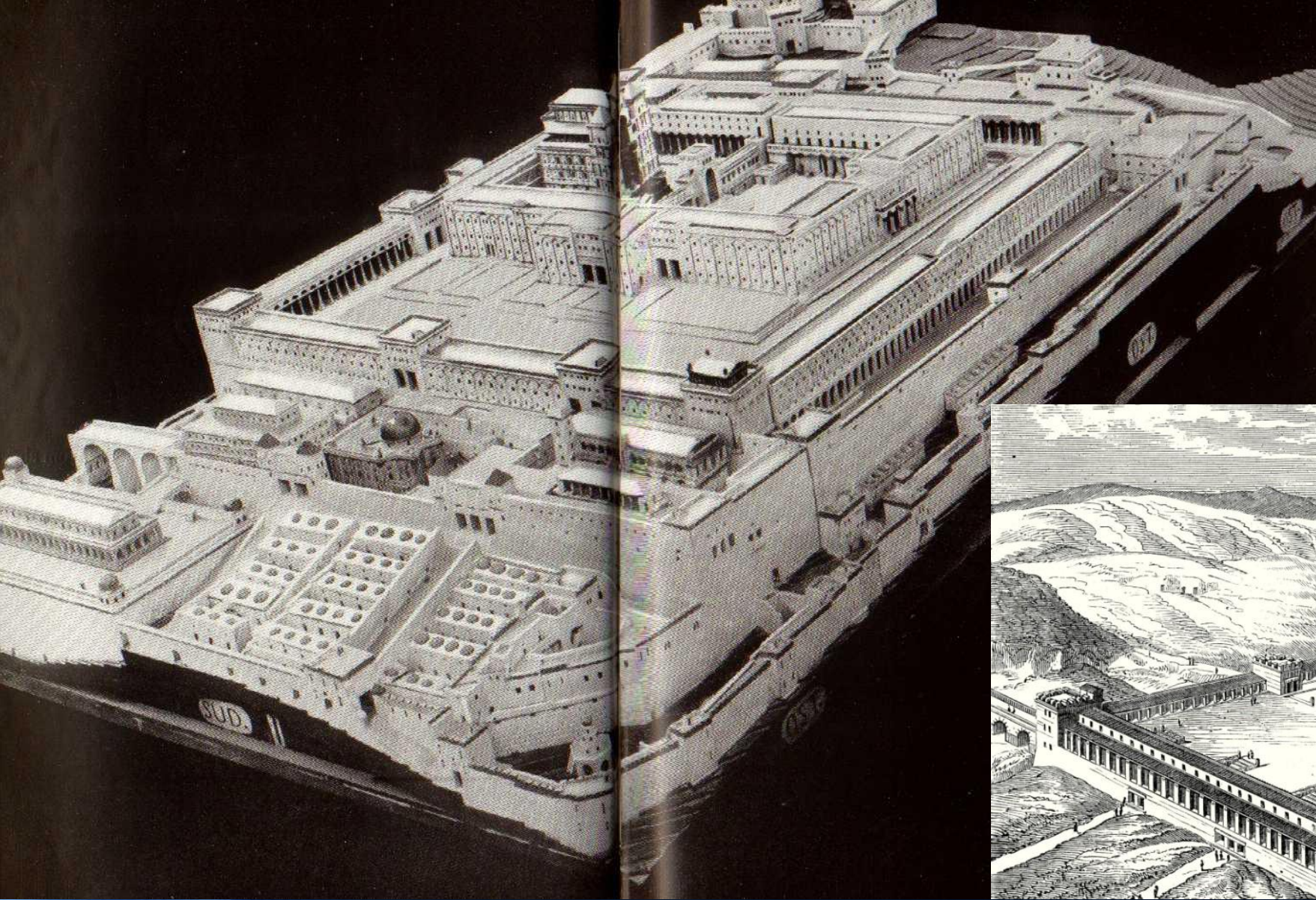
- 6 Böylece RAB'bin gözünde kötü olanı yaptı, RAB'bin yolunda yürüyen babası Davut gibi tam anlamıyla RAB'bi izlemedi.
- 7 Yeruşalim'in doğusundaki tepede Moavlular'ın iğrenç ilahı Kemoş'a ve Ammonlular'ın iğrenç ilahı Molek'e tapmak için bir yer yaptırdı.
- 8 İlahlarına buhur yakıp kurban kesen bütün yabancı karıları için de aynı şeyleri yaptı.
- 9-10 İsrail'in Tanrısı RAB, kendisine iki kez görünüp, '**Başka ilahlara tapma!**' demesine karşın, **Süleyman RAB'bin yolundan saptı ve O'nun buyruğuna uymadı.** Bu yüzden RAB Süleyman'a öfkelenerek,
- 11 "Seninle yaptığım antlaşmaya ve kurallarıma bilerek uymadığın için krallığı elinden alacağım ve görevlilerinden birine vereceğim" dedi,
- 12 "Ancak baban Davut'un hatırı için, bunu senin yaşadığın sürede değil, oğlun © prof. dr. cengiz latuk kral olduktan sonra yapacağım.» (1 Krallar 11:1-12)

Kral Solomon (Süleyman)

- Yeruşalım (Kudüs)'teki Moria tepesinde Bet Ha Mikdaş (Mabed)'in inşası (MÖ 953)

Süleyman Mabedi

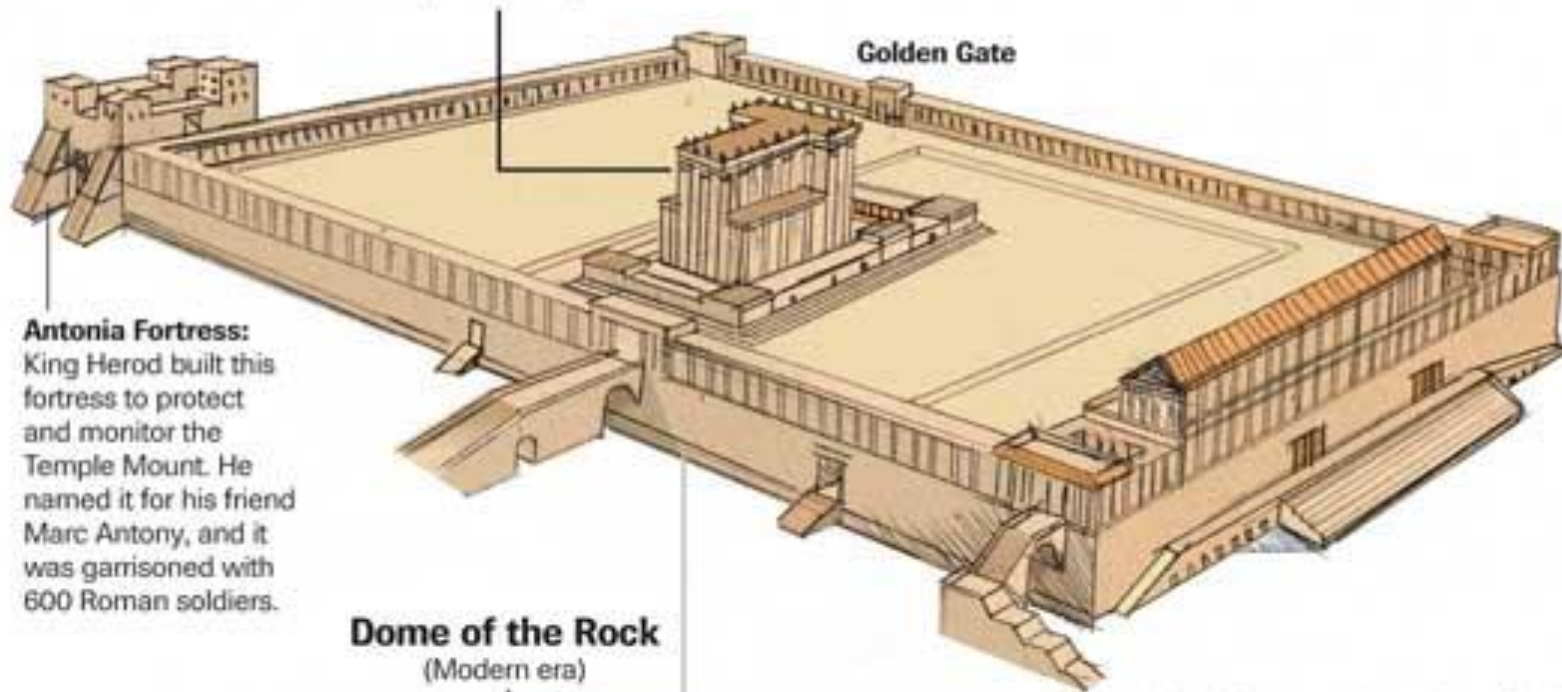

Second Temple

(Roman era)

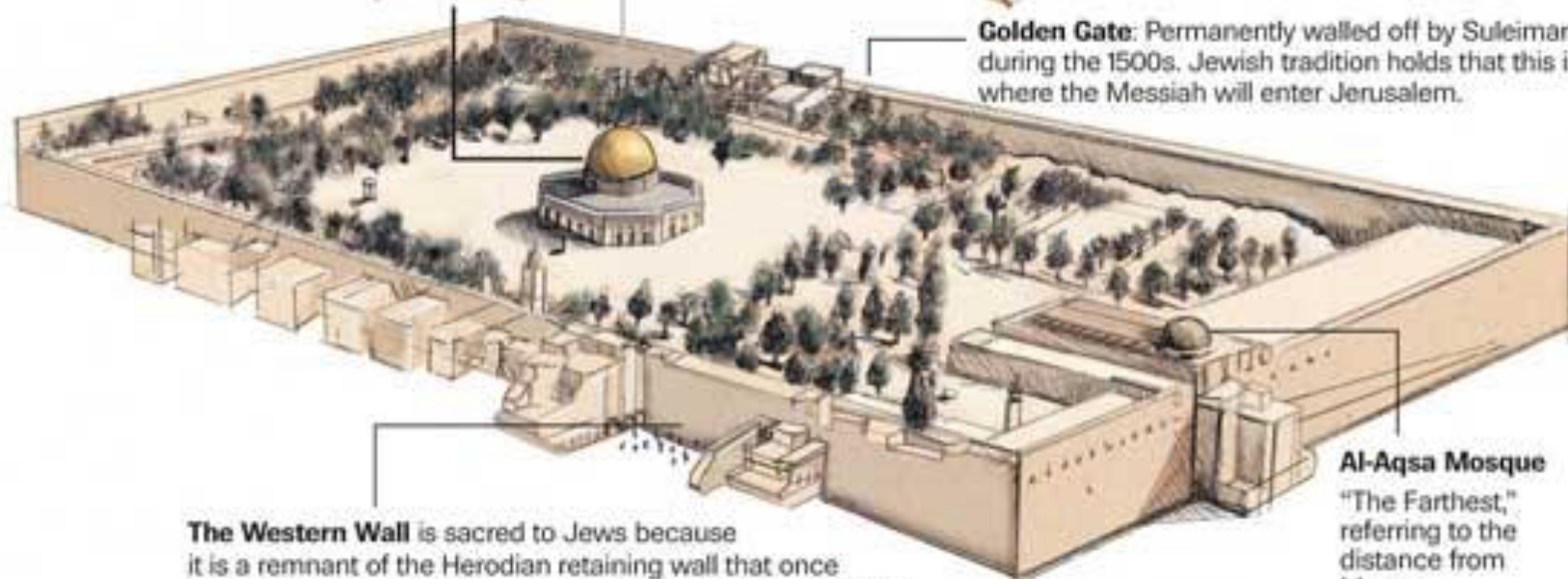
Antonia Fortress:

King Herod built this fortress to protect and monitor the Temple Mount. He named it for his friend Marc Antony, and it was garrisoned with 600 Roman soldiers.

Golden Gate

Dome of the Rock

(Modern era)

Golden Gate: Permanently walled off by Suleiman I during the 1500s. Jewish tradition holds that this is where the Messiah will enter Jerusalem.

The Western Wall is sacred to Jews because it is a remnant of the Herodian retaining wall that once enclosed and supported the Second Temple. This area is 164 feet wide and 60 feet high.

Al-Aqsa Mosque

"The Farthest," referring to the distance from Mecca.

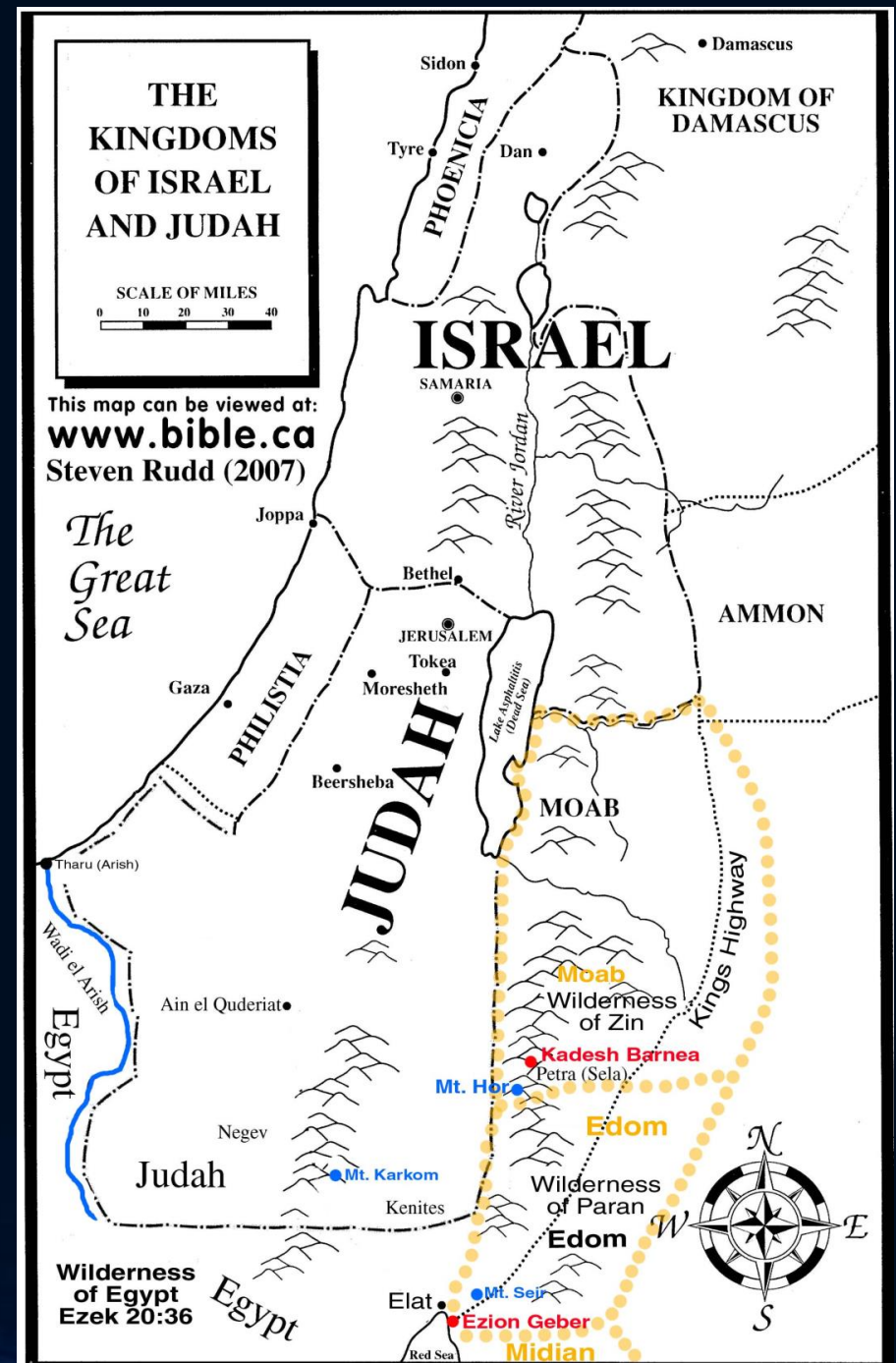
- Batı Duvarı (Ağlama Duvarı) tünelleri

3- Babil Sürgünü

- Yeruşalim (Kudüs)'teki Moria tepesinde Bet Ha Mikdaş (Mabed)'in inşası (MÖ 953)
- Süleyman'ın yerine Rehoboam geçer. Fakat İsrail halkı Yeroboam'ı kral kabul eder (MÖ 931).
- Krallık ikiye bölünür.
- Güneyde Yahuda krallığı (Rehoboam - Kudüs başkent)
- Kuzey'deki Krallık İsrail (Yeroboam - Şekem ve Tirzah başkent)
- İsrail (Kuzey Krallığı) putperestliğe meyleder.
- İsrail MÖ 722'de Asur kralı II. Sargon tarafından yıkılır ve Asur'a sürgün.
- Yahuda MÖ 586 Babil kralı Nebukadnezar tarafından yıkılır ve Babil'e sürgün.
- MÖ 538 İran kralı (Cyrus) Koreş geri dönmelerine izin verir.
- Şeşbezar'ın başladığı mabedin yeniden inşasını Yoşua ve Yerubbabel bitirir ve mabed MÖ 516'da ibadete açılır.

- Süleyman sonrası Krallık İsrail ve Yahuda adıyla güney ve kuzey krallığı olarak ikiye bölünür.
- Kuzey İsrail Krallığı Kudüs'le bağlarını kopartır ve putperestliğe meyleder.
- Güney Krallığında da durum pek farklı değildir.

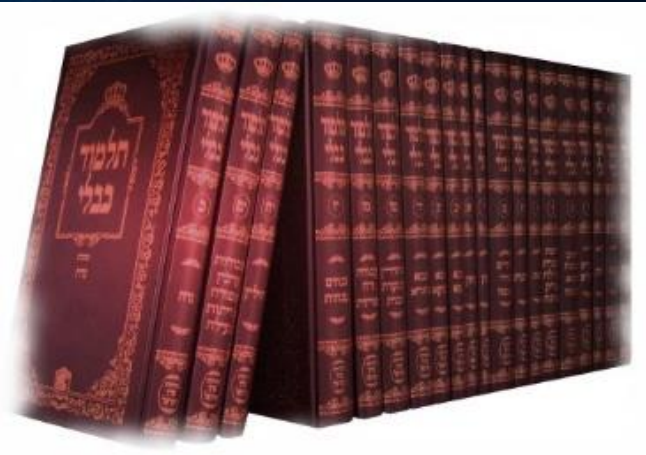
4- II. Mabet Dönemi

- MÖ 516 II. Mabet dönemi başlar.
- Nehemya: Sürgünden dönüşün liderlerinden. Ezra birlikte reformları gerçekleştirir ve günümüz Yahudiliğın oluşumunda önemli rol oynar.
- Ezra Torah'ı (Tevrat)'ı yeniden oluşturmuştur.
- Helenizm etkisi başlar. MÖ 323 İskender'in Yahuda'yı işgali
- Mabet'in içindeki değerli ve kutsal eşyalara el konulur.
- Sünnet şabat ve diğer dini emirlerin yerine getirilmesi yasaklandı.
- Romalı Valilerce Yahuda'nın yönetilmesi
- MS 70 Titus tarafından mabetin yıkılması ve ikinci mabet döneminin sona ermesi
- Sürgün (diyaspora) dönemi
- 15 Mayıs 1948 İsrail Devletinin kuruluşu

- Masada (Massada / Metzuda)
- Kale MÖ 37-31 arasında Büyük Herod tarafından kendisi için bir sığınak olarak yaptırılır.
- Daha sonra Yahudilerin kontrolüne geçer.

- MÖ 70'de Kudüs Romalıların kontrolüne geçip mabed yıkılınca Elazar ben Ya'ir komutasında yaklaşık 3 bin kişi kaleye sığınıyor.
- Direniş 3 yıl sürüyor. 3 yıl sonunda kale düşer ve içindekilerin tamamı öldürülür. / **Bir rivayete göre de toplu intihar ederler.**
- Katliamdan sadece saklanabilen 2 kadın ve 5 çocuk kurtulmayı başarır.

- Büyük Yahudi Sürgünü ve Rabbanik Yahudilik (MS 1-8. yy.)
- Tapınak Yahudiliği yerini Sözlü Geleneğin baskın olduğu Rabbani Yahudiliğe bırakır.
- Karailer, Müslümanlarla Temaslar ve sözlü Tora'yı ve Rabbani otoriteyi red hareketi (IX. yy.)
- Bizans (Anadolu) ve Avrupa Yahudileri
- Osmanlı Yahudileri
- 15 Mayıs 1948 İsrail Devletinin kuruluşu

- **Seferad Yahudilik:** Babil Yahudiliğın devamı olarak İspanya, Portekiz ve Kuzey Afrika Kökenli Yahudilerden oluşur. Daha ilerici bir topluluktur.
- 1492'de II. Beyazıt döneminde Endülüs'ten kurtarılarak İzmir, Selanik ve İstanbul'a getirilir.
- **Aşkenaz Yahudilik:** Filistin Yahudiliğının devamı olarak Orta-Doğu Avrupa'ya yerleşen Yahudiler. Daha muhafazakar ve içe kapalıdırlar.

MIGRATIONS AND SETTLEMENTS OF THE SPANISH JEWS

Map by H. I. Goshart, according to H. H. Hershkovitz (Extracted from the Encyclopaedia Judaica, vol. 14, pp. 1102-1103)

